

Tämä on rinnakaistallennettu versio alkuperäisestä julkaisusta.

Tämä on julkaisun kustantajan pdf.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Heikkinen, M.; Söderholm, J. & Kummel, M. 2019. Miten uusperhe vaikuttaa alle kouluikäiseen lapseen? Talk-verkkolehti, HYVE 11.11.2019.

URL: <https://talk.turkuamk.fi/hyve/miten-uusperhe-vaikuttaa-alle-kouluikaiseen-lapseen/>

Kaikki julkaisut Turun AMK:n rinnakaistallennettujen julkaisujen kokoelmassa Theseuksessa ovat tekijänoikeussäännösten alaisia. Kokoelman tai sen osien käyttö on sallittu sähköisessä muodossa tai tulosteena vain henkilökohtaiseen, ei-kaupalliseen tutkimus- ja opetuskäyttöön. Muuhun käyttöön on hankittava tekijänoikeuden haltijan lupa.

This is a self-archived version of the original publication.

The self-archived version is a publisher's pdf of the original publication.

To cite this, use the original publication:

Heikkinen, M.; Söderholm, J. & Kummel, M. 2019. Miten uusperhe vaikuttaa alle kouluikäiseen lapseen? Online Magazine Talk, Health and Well-Being 11.11.2019.

URL: <https://talk.turkuamk.fi/hyve/miten-uusperhe-vaikuttaa-alle-kouluikaiseen-lapseen/>

All material supplied via TUAS self-archived publications collection in Theseus repository is protected by copyright laws. Use of all or part of any of the repository collections is permitted only for personal non-commercial, research or educational purposes in digital and print form. You must obtain permission for any other use.

Milla Heikkinen

Terveystieteiden ja terveydenhoitoalan koulutuskeskus, Turun ammattikorkeakoulu

Jasmin Söderholm

Terveystieteiden ja terveydenhoitoalan koulutuskeskus, Turun ammattikorkeakoulu

Maika Kummel

Koulutusvastaava, lehtori, FT, TtM, Turun ammattikorkeakoulu

Miten uusperhe vaikuttaa alle kouluikäiseen lapseen?

Avainsanat: [hyvinvointi](#), [perhe](#), [vuorovaikutus](#)

Perheiden rakenteissa on viime vuosikymmeninä tapahtunut paljon muutoksia. Perhe ei ole enää isän, äidin ja heidän biologisten lastensa muodostama ydinperhe, vaan perheen käsite on monimuotoisempi: yhä useampi perhe on uusperhe. Uusperhe voi tuoda mukanaan haasteita, mutta parhaimmillaan se on mahdollisuus, joka lujittaa vastuun ja vanhemmuuden jakamista, kohentaa lapsen ja biologisen vanhemman asemaa sekä lisää sosiaalisuutta.

Terve, turvallinen ja tasapainoinen elämä alkaa perheestä. Perhe luo alustan lapsen sosiaisoitumiselle ja yhteiskunnan jäseneksi kehittymiselle. Perheen sisäinen vuorovaikutus muodostaa lapsen keskeisen kasvuympäristön ja vaikuttaa siihen, millainen yksilö hänestä kehittyy.

Lapsen fyysinen ja psyykinen hyvinvointi riippuvat perheestä tai muusta lähiympäristöstä merkittävästi. Etenkin varhaislapsuudessa perhe määrittää suuren osan lapsen elämän osa-alueista: asumisesta, elinympäristöstä ja merkityksellisistä ihmissuhteista.

Uusperheitä on erilaisia

Uusperheellä tarkoitetaan perhettä, jossa ainakin toisella tai molemmilla vanhemmilla on aikaisemmasta suhteesta lapsi tai lapsia. He ovat mukana, kun vanhemmat ovat solmimassa uutta liittoa tai muuttamassa yhteen. Kyseiset lapset ja vanhemmat muodostavat uusperheen.

"Tilastoissa uusperheellä tarkoitetaan perhettä, jossa on vähintään yksi alaikäinen vain toisen puolison lapsi."

Uusperheeksi on mahdollista tulla kolmella eri tavalla: eron, leskeyden tai sellaisen tilanteen jälkeen, jossa lapsen vanhemmilla ei ole koskaan ollut parisuhdetta keskenään.

Väänänen (2013) mukaan uusperheet voidaan jakaa kahteen eri perhetyyppiin. Ensimmäisessä pari avioituu tai vakiintuu ja hankkii yhteisiä lapsia, ja tällä tavoin muodostaa ydinperheen uusperheen sisällä. Toisessa tyyppissä suhde perustuu enimmäkseen aikuisten parisuhteelle, jolloin vanhemmuus jää jakamattomaksi.

Tilastoissa uusperheellä tarkoitetaan perhettä, jossa on vähintään yksi alaikäinen vain toisen puolison lapsi. Vuonna 2014 uusperheitä oli Suomessa 52 207 kappaletta, mikä käsittää yhdeksän prosenttia kaikista lapsiperheistä.

Uusperhe tuo lapsen elämään paljon uutta

Yksi suuri etu on lapsen elämää rikastuttavat uudet ihmissuhteet. Lapsi saa uuden aikuisuuteen ja voi silloin myös kokea uudestaan perheyhteyttä.

Uusperhe on onnistunut lapsen kannalta, kun se antaa tilaa lapselle tämän muihin tärkeisiin ihmissuhteisiin. Kun lapsi määrittelee perheeseen kuuluvia henkilöitä, hän käyttää usein kriteerinä tunnesuhdetta.

"Parhaimmillaan uusperhe luo lapselle kokemuksen isosta, turvallisesta lapsiyhteisöstä, jossa on mahdollista harjoitella ihmissuhdetaitoja ja ryhmässä toimimista."

Jos lapsella uusperheen perustamisvaiheessa ei ole toimivaa suhdetta etävanhempansa kanssa, voi tuleva isä- tai äiti puoli korvata lapsen puuttuvan vanhemman. Positiivinen suhde äiti- tai isäpuoleen voi hyödyttää lasta, kasvattamalla taloudellisen ja henkisen tuen määrää ja toimimalla suojaavana tekijänä lapselle. On huomioitava, että lapsi käsittelee edelleen biologisen perheensä eroa.

Uusperheen perustaminen voi rauhoittaa ja normalisoida lapsen perhetilanteen. Parhaimmillaan uusperhe luo lapselle kokemuksen isosta, turvallisesta lapsiyhteisöstä, jossa on mahdollista harjoitella ihmissuhdetaitoja ja ryhmässä toimimista.

"Lasta voi parhaiten auttaa muuttuvassa elämäntilanteessa sallimalla lapsen tunteet ja antaa niille tilaa."

Uusperheestä tekee erityisen se, että lapselle tärkeimmät ihmissuhteet eivät välttämättä löydy uusperheen sisästä. Lapset päätyvät uusperheisiin usein vanhempiensa valintojen tuloksena. Perheellä voi olla takanaan pitkään vaihe yksinhuoltajaperheen elämää tai lapset voivat olla siirtyneet suoraan uusperheeseen esimerkiksi eron jälkeen.

Eroperheestä tuleville lapsille uusperheen perustaminen usein konkretisoi biologisten vanhempien eron. Voi olla, että lapsi alkaa oireilla vanhempien eroa vasta tässä vaiheessa, kun hän ymmärtää eron lopullisuuden. Pieni lapsi ei välttämättä osaa pukea sanoiksi vaikeita tunteita, vaan saattaa oireilla esimerkiksi päänsäröllä tai pahoinvoinnilla, vetäytymällä muiden lasten seurasta, nukkumalla levottomasti tai heräilemällä öisin ja näkemällä painajaisia.

On kuitenkin muistettava, että jokainen lapsi reagoi uusiin tilanteisiin yksilöllisesti. Lasta voi parhaiten auttaa muuttuvassa elämäntilanteessa sallimalla lapsen tunteet ja antaa niille tilaa. Tämä vaatii vahvaa aikuisuutta ja sitä, että vanhempi pystyy ottamaan vastaan kaikki uuden elämäntilanteen tuottamat tunteet, myös tuskan, surun ja vihan. On tärkeää auttaa lasta sanoittamaan tunteitaan ja olla hänen kanssaan aidossa vuorovaikutuksessa.

Uusperheessä lapsille voi syntyä myös uusia sisarusuhteita

Mikäli lapsilla on täyssiisaruksia, sisarusuhteet ovat olleet olemassa jo ennen kuin perheestä muodostuu uusperhe. Uusperheen myötä perheen lapsille syntyy useasti myös uusia sisarusuhteita.

Puolisisaruksilla tarkoitetaan esimerkiksi toisen vanhemman aikaisempien lasten sisarusuhteita uusperheeseen syntyneen yhteisen lapsen kanssa. Puolisisarusten yhteinen vanhempi on useammin äiti kuin isä. Uusisarusiksi kutsutaan lapsen oman vanhemman uuden puolison lapsia.

"Uusperheessä vanhempien tehtävä on tukea lapsia suhteissaan tasapuolisuudella, mutta samalla on myös muistettava olla erityisesti vanhempi omalle lapselleen."

Kaikki edellä mainitut sisarusuhteet ovat mahdollisia uusperheen sisällä, mutta erilaisia sisarusuhteita voi myös olla muualla asuvan vanhemman perheen kautta. Vanhempien eron merkitystä on tulkittu kahdella tapaa. On esitetty, että ero lisää sisarusuhteiden välisiä konflikteja, mutta lapsen aikuisuusuhdeiden muuttuminen voi toisaalta taas lähentää sisarusuhteiden välisiä suhteita.

Jokainen lapsi kokee perheeseen tulevan uusisaruksen hyvin eri tavoin. Uusisarusta saattaa olla kauan kaivattu sisko tai veli, kun taas joku ei koe uusisaruksen kanssa minkäänlaista läheisyyttä. Lapsi voi myös kokea uusisaruksen vain uhkana.

Sisarusuhteiden ongelmat johtuvat uusperheessä usein siitä, että lapsia kohdellaan eri tavoin. Lasten tasapuolinen ja samalla yksilöllinen kohtelu on tärkeää. Uusperheessä vanhempien tehtävä on tukea lapsia suhteissaan tasapuolisuudella, mutta samalla on myös muistettava olla erityisesti vanhempi omalle lapselleen.

Lapsen perheen määrittelmä perustuu enemmän ihmissuhteisiin kuin perherakenteisiin. Lasten uusperhe-elämän ongelmat liittyvät yleensä lapsen arkiperheeseen tai tunneperheeseen ja niiden yhteensovittamiseen.

Arkiperheellä tarkoitetaan uusperhettä ja perhe-elämän arkista tapahtumapaikkaa, kun taas tunneperhe on rakentunut toisen tason perhe, jossa on tärkeää läheiset tunnesuhteet. Nämä kaksi kyseistä perhettä ovat lapsen elämässä limittäin sekä osittain päällekkäin.

Uusperhe voi tarvita erityistä tukea

Tutkimusten mukaan uusperheiden lapsilla on todettu olevan enemmän haasteita kuin ydinperheen lapsilla joillakin elämän osa-alueilla. Uusperhe ei itsessään vaikuta olevan riski lapsen hyvinvoinnille. On kuitenkin tilanteita, jolloin uusperhe voi tarvita erityistä tukea.

Uusperhe voi muuttaa perheen voimavaroja ja näin sen vaikutukset voivat heijastua lapsen hyvinvointiin. Lapsilla, jotka asuvat uusperheissä, on todettu olevan enemmän toverisuhteiden ongelmia, usein myös sosiaalisen kyvykkyyden ongelmia sekä antisosiaalista käyttäytymistä, kuin ydinperheen lapsilla.

Vaikeudet toverisuhteissa ja ylivilkkaus ovat yleisempiä uusperheiden lapsilla. Uusperheissä ja yksinhuoltajaperheissä lasten alakuloisuus on myös paljon yleisempää kuin biologisissa perheissä. Menettämisen tunteet ovat yleisiä uusperheeseen siirtyvillä lapsilla, kun he vertaavat uusperhettä vanhaan biologiseen perheeseensä.

Käyttäytymisen ja kaveripiiriin sopeutumisen ongelmat uusperheiden lapsilla voivat viitata siihen, että kokonaan uusi tilanne, perheen uusi rakenne ja uudet ihmissuhteet saattavat hämmäntää lasta. Hämmennys näkyy lapsen käyttäytymisen ja sopeutumisen ongelmina. Hyvin määritellyt roolit ovat uusperheessä tärkeitä, koska epämääräiset roolit ja säännöt voivat altistaa lapsia käyttäytymisongelmille.

Lapsen iällä on merkitystä sopeutumisessa

Lapsen ikä on tärkeä tekijä uusperheeseen sopeutumisen suhteen: pienet lapset hyväksyvät vanhempiensa uuden suhteen koulu- ja murrosikäisiä helpommin. Pienet lapset voivat kuitenkin olla herkkiä tuntemaan turvattomuutta uusiin tuntemattomiin aikuisiin liittyen. He tarvitsevat "vakuuttelua" siitä, että uusperheen myötä he saavat kodin, ruokaa ja turvaa.

"Ymmärrys avioliitosta, erosta ja vanhemmuuden säilymisestä eron jälkeen vaihtelee iän myötä."

He tarvitsevat myös vakuuden siitä, että molemmat vanhemmat välittävät heistä ja haluavat viettää aikaa heidän kanssaan. Heille on tärkeää tietää, että äiti- tai isäpuoli ei vie toisen vanhemman paikkaa ja etävanhempi on edelleen aktiivisessa roolissa lasten elämässä.

Uusperheiden lapsilla on todettu olevan ongelmia vanhempiensuhteissa. Uusperheessä lapsen on luotava keinoja, joilla hän pystyy pitämään yhteyttä kumpaankin vanhempaansa. Lapsi ikävöi muualla asuvaa vanhempaansa ja useasti toivoo vanhempien yhteen paluuta.

Lapsi voi olla huolissaan vihasta, jota vanhemmat kohdistavat toisiinsa. Silloin hän seuraa tarkasti millaista vanhempien käytös toisiaan kohtaan on. Vanhempien eron jälkeen lapsi voi syyttää itseään siitä, että vanhemmat ovat päättäneet erota. On tärkeää huomioida, ettei lapsi joudu vahingossa vanhempiensa ongelmien kuuntelijaksi erotilanteen jälkeen.

Ymmärrys avioliitosta, erosta ja vanhemmuuden säilymisestä eron jälkeen vaihtelee iän myötä. Esimerkiksi pienet lapset kuvailevat erotilannetta konkreettisesti sanoilla, lapsi voi vaikka kertoa, että joku lähti pois.

Tietoinen mielikuva kannattaa

Uusperheessä eläessäänkin lapsella on oikeus ylläpitää myönteistä mielikuvaa muualla asuvasta tai poissaolevasta vanhemmastaan. Uusperhe on onnistunut silloin, kun lapsen mielessä uusperheestä tulee positiivinen mielikuva ilman, että se uhkaa hänen suhdettaan muihin perheenjäseniinsä.

Kyse on lapsen tietoisesta mielikuvasta omasta vanhemmastaan. Mielikuvaa voi olla tukemassa ja ylläpitämässä esimerkiksi erilaiset valokuvat tai vanhemman hankkimat tavarat.

"Uusperheet voivat kaivata tukea ja keinoja arkielämän vaikeisiin tilanteisiin."

Jossain tilanteissa lapsen vanhempien välit voivat olla niin kireät, että lapsi ei saa esimerkiksi viedä toiseen perheeseensä tavaroita toisesta kodistaan, jotka saattavat muistuttaa toisesta elämästä. Tämä vaikeuttaa myönteisen mielikuvan säilymistä.

Yleisesti ottaen avioerolla on todettu olevan negatiivisia vaikutuksia kiintymyssuhteeseen: ydinperheissä on tutkimusten mukaan vähemmän kiintymyssuhteiden ongelmia lasten ja vanhempien välillä kuin uusperheissä.

Uusperhe ja sen vaikutukset lapsiin on ajankohtainen aihe perheiden monimuotoisuuden lisääntyessä. Kaiken kaikkiaan uusperheiden elämään saattaa liittyä haasteita, mutta myös monenlaisia vahvuuksia.

Uusperheet voivat kaivata tukea ja keinoja arkielämän vaikeisiin tilanteisiin. Tulevaisuudessa olisi tärkeä kartoittaa uusperheen vaikutuksia etenkin alle kouluikäisiin, sillä tämänhetkinen tutkimustieto on painottunut lähinnä koulu- ja murrosikäisiin.

Tämä artikkeli on terveydenhoitajaopiskelijoiden kehittämistyön tuotos, joka on tehty yhteistyössä Suomen uusperheiden liiton *Stepping-hankkeen* kanssa.

Lue lisää [terveydenhoitajakoulutuksesta](#).

Lähteet:

- Broberg, M. 2010. Uusperheen voimavarat ja lasten hyvinvointi. Viitattu 30.08.2019. Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja D 52/2010. Helsinki. Väestöliitto Väestöntutkimuslaitos. https://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/812bed3944ba53f024a0045d830bd0ef/1568633923/application/pdf/8645129/Uusperheen%20voimavarat%20ja%20lasten%20hyvinvointi_Broberg_2010.pdf
- Deutsch, R. 2013. Blended Families: What about discipline? Viitattu 30.08.2019. <https://search.proquest.com/docview/1413740120?accountid=14446>
- Fagerlund-Jalokinos, S. & Aho, A. 2012. Uusperheiden vanhemmuus- vanhemmuuden haasteet ja vahvuudet. Terveydenhoitajalehti 4-5/2012. Helsinki. Lönnberg Painot Oy.
- Kaikkien perheiden Suomi –hanke. 2019. Uusperheen kohtaaminen. Monimuotoiset perheet –verkosto. Viitattu 09.09.2019. <https://monimuotoisetperheet.fi/ammattilaiset-ja-opiskelijat/kohtaaminen/uusperheen-kohtaaminen/>
- Kumar, K. 2017. The blended family life cycle. Viitattu 30.08.2019. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10502556.2016.1268019>
- Laitila, A. 2009. Uusperheen psykologiaa. Viitattu 30.08.2019. www.oppiportti.fi > Oppikirjat> Potilas, perhe ja perusterveydenhuolto> Kun lääkärin keinot eivät riitä> Uusperheen terapiaa > Uusperheen psykologiaa.
- Laru, S. 2014. Uusperhe – mahdollisuus uuteen iloon. Väestöliitto. Viitattu 19.9.2019. <https://www.vaestoliitto.fi/vanhemmuus/?x208942=3206575>
- Mannerheimin lastensuojeluliitto 2018. Vanhempien ero ja lapsen tunteet. Viitattu 09.09.2019. <https://www.mll.fi/vanhemmille/tukea-perheen-huoliin-ja-kriiseihin/vanhempien-ero-ja-lapsen-tunteet/>
- Shui, M. 2015. Blended families and their influence on sibling relationships and first union formation. Viitattu 30.08.2019. <https://search.proquest.com/docview/1748614757/previewPDF/43B016E2BF1740EDPQ/1?accountid=14446>
- THL 2019. Sisarusuhteet. Viitattu 27.08.2019. <https://thl.fi/fi/web/lastenneuvolakasikirja/tietopaketti/monimuotoiset-perheet/uusperhe/sisarussuhteet>
- Väestöliitto 2007. Perhe kannattaa -Väestöliiton perhepoliittinen ohjelma. Viitattu 06.09.2019. https://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/0bc564a897582668e841fb6a08c9d3f6/1568117490/application/pdf/263809/PP-ohjelma_nettiversio.pdf
- Väestöliitto 2019. Uusperheet Suomessa. Viitattu 09.09.2019. https://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja/perheet/uusperheet_suomessa/
- Väänänen, R. 2013. Perheen rakenteen, dynamiikan ja arvojen merkitys lapsen psykiselle hyvinvoinnille. Väitöskirja. Viitattu 30.8.2019 http://publications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-952-61-1271-8/urn_isbn_978-952-61-1271-8.pdf
- Gould, J.; Fisher, N. & Bikel, D. 2013. How children experience the blended family. Viitattu 27.08.2019. <https://search-proquest-com.ezproxy.turkuuamk.fi/docview/1413740105>

11.11.2019

